

ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΒΙΖΥΗΝΟΣ

Το αμάρτημα
της μητρός μου

Λογοτεχνία
Γ' Λυκείου

Το αμάρτημα της μητρός μου

Τίτλος: *Το αμάρτημα της μητρός μου*
Συγγραφέας: Γεώργιος Βιζυνοός

Ομάδα Εργασίας ΙΕΠ

Παννίκας Αθανάσιος, ΠΕ70, Σύμβουλος Α΄ (Συντονιστής και μέλος αρχικής και ανασυγκροτημένης ομάδας)

Βαρτζιώτη Βασιλική, ΠΕ02, Σύμβουλος Β΄ (μέλος ανασυγκροτημένης ομάδας)

Δούμα Ελπίδα, ΠΕ60, Σύμβουλος Β΄ (μέλος αρχικής ομάδας)

Καραγιάννη Σοφία, ΠΕ70, Σύμβουλος Β΄ (μέλος αρχικής και ανασυγκροτημένης ομάδας)

Λαμπροπούλου Ελένη, ΠΕ60, Σύμβουλος Β΄ (μέλος ανασυγκροτημένης ομάδας)

Μπίστα Πολυξένη, ΠΕ02, Σύμβουλος Α΄ (μέλος αρχικής ομάδας)

Τουρίμπαμπα Αγγαΐα, ΠΕ02, Σύμβουλος Β΄ (μέλος ανασυγκροτημένης ομάδας)

Επιμέλεια κειμένου: Βασιλεία Κερεσετζή

Σχεδιασμός εξώφυλλου: Βάνα Ρουσιώτη

Επιμέλεια έκδοσης: Μαρία Καρβέλα, Πέτρος Παπαπέτρος

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Συριδίων Δουκάκης
Πρόεδρος του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Το παρόν εκπονήθηκε με ευθύνη των Επιστημονικών Μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, του Τμήματος Β΄: Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής σύμφωνα με υπ' αρ. πρωτ. 145275/ΓΔ4/04-12-2024 (ΑΔΑ: 66ΦΨ46ΝΚΠΔ-Χ7Ρ) Υπουργική Απόφαση

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΖΥΗΝΟΣ

Το αμάρτημα της μητρός μου

Λογοτεχνία
Γ' Λυκείου

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΣΜΥΡΝΙΩΤΑΚΗΣ

Αλλην αδελφὴν δεν εἶχομεν παρά μόνον την Αννιώ.

Ἦτον η χαϊδεμένη της μικρὰς ημῶν οικογενείας και την ηγαπῶμεν ὅλοι. Αλλ' απ' ὅλους περισσότερον την ηγάπα η μήτηρ μας. Εἰς την τράπεζαν την ἐκάθιζε πάντοτε πλησίον της και ἀπό ὅ,τι εἶχομεν ἐδίδεδε το καλύτερον εἰς ἐκείνην. Και ἐνῶ ημὰς μας ἐνέδουε χρησιμοποιοῦσα τα φορέματα του μακαρίτου πατρός μας, διὰ την Αννιώ ηγόραζε συνήθως νέα.

Ὡς και εἰς τα γράμματα δεν την ἐβίαζεν. Αν ἤθελεν, ἐπήγαινε εἰς το σχολεῖον, αν δεν ἤθελεν, ἔμενε εἰς την οἰκίαν. Πράγμα το ὁποῖον εἰς ημὰς διὰ κανέναν λόγον δεν θα ἐπετρέπετο.

Ἐξαιρέσεις τοιαύται ἐπρεπε, φυσικῶ τω λόγῳ, να γεννήσουν ζηλοτυπίας βλαβεράς μεταξύ παιδίων, μάλιστα μικρῶν, ὅπως ἡμεθα και ἐγὼ και οἱ ἄλλοι δύο μου ἀδελφοί, καθ' ἣν ἐποχὴν συνέβαινον ταῦτα.

Αλλ' ημεῖς ἐγνωρίζαμεν ὅτι η ἐνδόμυχος της μητρός ημῶν στοργὴ διετέλει ἀδέκαστος¹ και ἴση προς ὅλα της τα τέκνα. Ἦμεθα βέβαιοι ὅτι αἱ ἐξαιρέσεις

1. Αμερόληπτη.

εκείναι δεν ήσαν παρά μόνον εξωτερικαί εκδηλώσεις φειστικοτέρας² τινός ευνοίας προς το μόνον του οίκου μας κοράσιον. Και όχι μόνον ανειχόμεθα τας προς αυτήν περιποιήσεις αγογγύστως, αλλά και συνετελούμεν προς αύξησιν αυτών, όσον ηδυνάμεθα.

Διότι η Αννιώ, εκτός ότι ήτον η μόνη μας αδελφή, ήτο κατά δυστυχίαν ανέκαθεν καχεκτική και φιλάσθενος. Ακόμη και αυτός ο υστερότοκος του οίκου, ο οποίος ως κοιλιάρφανος³ εδικαιούτο να καρπούται, πλέον παντός άλλου, τας μπτρικάς θωπείας⁴, παρεχώρει τα δικαιώματά του εις την αδελφήν τόσω μάλλον ασμένως⁵, καθόσον η Αννιώ ούτε φιλόπρωτος ούτε υπεροπτική εγένετο διά τούτο.

Απ' εναντίας ήτο πολύ προσηνής⁶ προς ημάς και μας ηγάπα όλους μετά περιπαθείας⁷. Και –πράγμα περιέργον– η προς ημάς τρυφερότης του κορασίου, αντί να ελαττούται προϊούσης⁸ της ασθενείας του, απ' εναντίας νύξανεν.

Ενθυμούμαι τους μαύρους και μεγάλους αυτής οφθαλμούς και τα καμαρωτά και σμιγμένα της οφρύδια, τα οποία εφαινοντο τόσω μάλλον μελανότερα, όσω ωχρότερον εγένετο το πρόσωπόν της. Πρόσω-

2. Εκδηλώσεις ευσπλαχνίας.

3. Ορφανός από πατέρα ενώ δεν είχε ακόμα γεννηθεί.

4. Χάδια.

5. Με χαρά.

6. Καταδεκτική, καλοσυνάτη.

7. Με πάθος.

8. Καθώς εξελισσόταν, χειροτέρευε.

Το αμάρτημα της μητρός μου

πον εκ φύσεως ρεμβώδες⁹ και μελαγχολικόν, επί του οποίου τότε μόνον επεχύνετο γλυκεία τις ιλαρότης¹⁰, όταν μας έβλεπεν όλους συνηγμένους πλησίον της.

Συνήθως, εφύλαττεν υπό το προσκεφάλαιόν της τους καρπούς, ους αι γειτόνισσαι τη έφερον, ως αρρωστικόν, και τους εμοίραζεν εις ημάς, επανελθόντας εκ του σχολείου. Αλλά το έκαμνε πάντοτε κρυφά. Διότι η μήτηρ μας εθύμωνε και δεν έστεργε¹¹ να καταβροχθίζωμεν ημείς ό,τι επεθύμει να είχε γευθεί καν η ασθενής της κόρη.

Εν τούτοις η ασθένεια της Αννιώς ολονέν εδεινούτο¹² και ολονέν περισσότερον συνεκεντρούντο περι αυτήν της μητρός μας αι φροντίδες.

Αφ' ότου απέθανεν ο πατήρ μας, δεν είχεν εξέλθει της οικίας. Διότι εχήρευσε πολύ νέα και εντρέπετο να κάμνι χρήσιν της ελευθερίας, ήτις και εν αυτή τη Τουρκία ιδιάζει¹³ εις πάσαν πολύτεκνον μητέρα. Αλλ' αφ' ης ημέρας έπεσεν η Αννιώ σπουδαίως¹⁴ εις το στρώμα, έβαλε την εντροπήν κατά μέρος.

Κάποιος είχεν άλλοτε παρομοίαν ασθένειαν – έτρεχε να τον ερωτήση, πώς εθεραπεύθη. Κάπου μία γραία κρύπτει βότανα θαυμασίας ιατρικής δυνάμεως – έσπευδε να τα εξαγοράση. Κάποθεν¹⁵ ήλθε

9. Ονειροπόλο, στοχαστικό.

10. Ευθυμία.

11. Ανεχόταν.

12. Χειροτέρευνε.

13. Αρμόζει, ταιριάζει.

14. Για τα καλά.

15. Από κάπου.

ξένος τις, παράδοξος το εξωτερικόν¹⁶ ή φημιζόμενος διά τας γνώσεις του – δεν edίσταζε να επικαλεσθή την αντίληψίν του. Οι διαβασμένοι, κατά τους λαούς, είναι παντογνώσται. Και υπό το πρόσχημα πτωχού οδοιπόρου κρύπτονται ενίοτε μυστηριώδη όντα, πλήρη υπερφυσικών δυνάμεων.

Ο χονδρός της συνοικίας κουρεύς, αυτός μας επεσκέπτετο αυτόκλητος και δικαιωματικώς. Ήτον ο μόνος επίσημος ιατρός εν τη περιφερεία μας.

Άμα τον έβλεπον εγώ, έπρεπε να τρέχω εις τον μπακάλην. Διότι ποτέ δεν επλησίαζε την ασθενή, πριν ή καταπίη τουλάχιστον πενήντα δραμία ρακής.

«Είμαι γέρος, μωρή», έλεγε προς την ανυπόμονον μητέρα, «είμαι γέρος και, αν δεν το τσούξω κομμάτι, δεν βλέπουν καλά τα μάτια μου».

Και φαίνεται ότι δεν εψεύδετο. Διότι όσω περισσότερον έπινε, τόσον ευκολότερον ηδύνατο να διακρίνη ποία είναι η παχυτέρα της αυλής μας όρνιθα, διά να την λάβη απερχόμενος.

Η μήτηρ μου, αν και έπαυσε πλέον να μεταχειρίζεται τα ιατρικά του, εν τούτοις τον επλήρωνε τακτικά και αγωγγύστως. Τούτο μεν διά να μη τον δυσαρεστήση, τούτο δε, διότι πολύ συχνά δισχυρίζετο, παρηγορών αυτήν, ότι η πορεία της ασθενείας είναι καλή και ακριβώς τοιαύτη, οποίαν edικαιούτο να την περιμένη η επιστήμη από τας συνταγάς του.

Το τελευταίον τούτο ήτο δυστυχώς λίαν αληθές. Η

16. Παράξενος στην εμφάνιση.

κατάστασις της Αννιώς έβαινεν αργά μεν και απαρατηρήτως, αλλ' ολονέν επί τα χείρω¹⁷. Και η παράτασις αύτη της αορίστου καχεξίας έκαμνε την μητέρα μας άλλην εξ άλλης.

Πάσα νόσος άγνωστος εις τον λαόν, διά να θεωρηθή ως φυσικόν πάθος, πρέπει ή να υποχωρήση εις τας στοιχειώδεις ιατρικάς του τόπου γνώσεις ή να επιφέρη εντός ολίγου τον θάνατον. Ευθύς ως παραταθή και χρονίση, αποδίδεται εις υπερφυσικά αιτίαι και χαρακτηρίζεται ως εξωτικόν.

Ο ασθενής εκάθησεν εις άσχημον τόπον. Επέρασε νύκτα τον ποταμόν, καθ' ην στιγμήν αι Νηρηίδες ετέλουν αόρατοι τα όργιά των. Εδιασκέλισε μαύρον γάτον, ο οποίος ήτο κυρίως ο έξω από εδώ μεταμορφωμένος.

Η μήτηρ μου ήτο μάλλον ευλαβής παρά δεισιδαίμων. Κατ' αρχάς απετροπιάζετο τας τοιαύτας διαγνώσεις και ηρνείτο να εφαρμόση τας προτεινομένας γοητείας¹⁸, φοβουμένη μη αμαρτήση. Άλλως τε, ο ιερεύς ανέγνωσεν ήδη επί της ασθενούς τους εξορκισμούς του κακού διά παν ενδεχόμενον. Αλλά μετ' ολίγον μετέβαλε γνώμην.

Η κατάστασις της ασθενούς εδεινούτο. Η μητρική στοργή ενίκησεν τον φόβον της αμαρτίας. Η θρησκεία έπρεπε να συμβιβασθή με την δεισιδαιμονίαν.

Πλησίον εις τον σταυρόν, επί του στήθους της

17. Χειροτέρευε.

18. Μαγείες.

Αννιώς, εκρέμασεν εν χαμαγλί¹⁹ με μυστηριώδεις αραβικάς λέξεις.

Τα αγιάσματα διεδέχθησαν αι γοπτείαι, και μετά τα ευχολόγια των ιερέων ήλθον τα σαλαβάτια²⁰ των μαγισσών.

Αλλ' όλα παρήρχοντο εις μάτην.

Το παιδίον χειροτέρευεν αδιακόπως και η μήτηρ μας εγένετο ολονέν αγνώριστος. Ενόμιζες ότι ελησμονησε πως είχε και άλλα τέκνα.

Ποίος μας έτρεφε, ποίος μας έπλυνε, ποίος μας εμβάλωνεν ημάς τα αγόρια, ούτε ήθελε καν να το γνωρίζη.

Μία Σοφιδιώτισσα²¹ γραία, προ πολλών ήδη ετών παρασιτούσα²² εν τω οίκω μας, εφρόντιζε περι ημών, εφ' όσον της το επέτρεπεν η μαθουσάλειος²³ αυτής ηλικία.

Την μητέρα μας δεν την εβλέπομεν ενίοτε ολοκληρούς ημέρας.

Πότε επήγαινε να δέση μίαν λωρίδα από το φόρεμα της Αννιώς επί θαυματουργού τινός τόπου, με την ελπίδα ότι θα δεθή και το κακόν μακράν της πασχούσης, πότε μετέβαινεν εις τας πλησιοχώρους εκκλησίας, των οποίων κατά τύχην ετελείτο η μνήμη,

19. Χαϊμαλί ή φυλακτό.

20. Προσευχές.

21. Από το χωριό Σοφίδες, κοντά στη Βιζύη της Αν. Θράκης.

22. Αυτή που κατοικεί και τρέφεται σε σπίτι κάποιου άλλου.

23. Πολύ προχωρημένη ηλικία (από τον βιβλικό αιωνόβιο Μαθουσάλα).

κομίζουσα λαμπάδα κιτρίνου κηρού, χυμένην ιδίαις αυτής χερσί, και ίσπν ακριβώς προς της ασθενούς το ανάστημα. Πλνν όλα, όλα ταύτα απέβαινον ανωφελή. Η ασθένεια της πτωχής μας αδελφής ήτον ανίατος.

Όταν εξηντλήθησαν πλέον όλα τα μέσα και όλα τα ιατρικά εδοκιμάσθησαν, τότε προσήλθομεν εις το έσχατον καταφύγιον εις παρομοίας περιστάσεις.

Η μήτηρ μου εσήκωσε το μαραμένον κοράσιον εις την αγκάλην της και το έφερεν εις την εκκλησίαν. Εγώ και ο μεγαλύτερός μου αδελφός εφορτώθημεν τα στρώματα και ηκολουθήσαμεν κατόπιν. Και εκεί, επί των καθύγρων και ψυχρών πλακών, προ της εικόνας της Παναγίας, εστρώσαμεν και επλαγιάσαμεν το γλυκύτερον αντικείμενον των μεριμνών μας, την μίαν και μόνην μας αδελφήν.

Όλος ο κόσμος το έλεγεν ότι είχεν εξωτικόν²⁴. Η μήτηρ μου δεν αμφέβαλλε πλέον περί τούτου και αυτή η πάσχουσα ήρχισε να το εννοή.

Έπρεπε λοιπόν να μείνη σαράντα ημερονύκτια εντός της εκκλησίας, προ του Αγίου Βήματος, ενώπιον της μητρός του Σωτήρος, εμπειπιστευμένη εις μόνον το έλεος και τους οικτιρισμούς²⁵ αυτών, ίνα σωθή από το σατανικόν πάθος, το οποίον εμφωλεύσαν²⁶ ήλεθε τόσον αμειλίκτως το τρυφερόν της ζωής αυτής δένδρον.

24. Ήταν δαιμονισμένη.

25. Ευσπλαχνία.

26. Φωλιασμένο.

Σαράντα ημερονύκτια. Διότι μέχρι τοσούτου ημπορεί να αντισταθή η τρομερά ισχυρογνωμοσύνη των δαιμονίων εις τον αόρατον πόλεμον μεταξύ αυτών και της θείας χάριτος.

Μετά την διορίαν ταύτην το κακόν ηττάται και υποχωρεί κατψυμμένον²⁷. Και δεν λείπουν διηγήσεις, καθ' ας οι πάσχοντες αισθάνονται εν τω οργανισμό των τους τρομερούς σφαδασμούς της τελευταίας μάχης και βλέπουν τον εχθρόν αυτών φεύγοντα εν παραδόξω σχήματι, προ πάντων, καθ' ην στιγμίν διαβαίνουν τα Άγια ή εκφωνείται το «Μετά φόβου».

Ευτυχείς αυτοί, εάν έχωσι τότε αρκετάς δυνάμεις ν' ανθέξωσιν εις τους κλονισμούς του αγώνος. Οι αδύνατοι συντρίβονται υπό το μέγεθος του εν αυτοίς τελουμένου θαύματος. Αλλά δεν μετανοούσι διά τούτο. Διότι αν χάνουν την ζωήν, τουλάχιστον κερδαίνουν το πολυτιμότερον. Σώζουν την ψυχή των.

Ουχ ήπτον²⁸, τοιαύτη τις ενδεχομένη περίπτωσις ενέβαλλεν εις μεγίστας ανησυχίας την μητέρα ημών, ήτις, μόλις ετοποθετήσαμεν την Αννιώ, και ήρχισε να την ερωτά περίφροντις πώς αισθάνεται τον εαυτό της.

Η ιερότης του τόπου, η θέα των εικόνων, η ευωδία του θυμιάματος επέδρασαν φαίνεται ευνοϊκώς επί του μελαγχολικού της πνεύματος. Διότι, ευθύς μετά τας πρώτας στιγμάς, εξωήρευσε και ήρχισε να αστεΐζεται με ημάς.

27. Ντροπιασμένο.

28. Επίσης.

«Ποίον από τους δύο θέλεις να παίζετε μαζί;» την πρόωπησε τρυφερώς η μήτηρ μου. «Τον Χριστάκη ή το Γιωργί;»

Η ασθενής έρριψε προς την λαλούσαν πλάγιον αλλ' εκφραστικόν βλέμμα και, ως εάν επέπληπτεν αυτήν διά την προς ημάς αδιαφορίαν, τη απήντησεν αργά και μετροημένα:

«Ποίον από τους δύο θέλω; Κανέναν δεν θέλω χωρίς τον άλλο. Τα θέλω όλα τα αδέρφια μου, όσα και αν έχω».

Η μήτηρ μου συνεστάλη και εσιώπησε.

Μετ' ολίγον έφερε και τον ολόμικρον αδελφόν μας εις την εκκλησίαν, αλλά μόνον διά την πρώτην εκείνην ημέραν.

Το εσπέρας απέπεμψε τους άλλους δύο και εκράτησε μόνον εμέ πλησίον της.

Ενθυμούμαι ακόμη οποίαν εντύπωσιν έκαμεν επί της παιδικής μου φαντασίας η πρώτη εν τη εκκλησία διανυκτέρευσις.

Το αμυδρόν φως των έμπροσθεν του εικονοστασίου λύχνων, μόλις εξαρκούν²⁹ να φωτίζη αυτό και τας προ αυτού βαθμίδας, καθίστα το περί ημάς σκότος έτι υποπτότερον και φοβερότερον, παρά εάν ήμεθα όλως διόλου εις τα σκοτεινά.

Όσάκις το φλογίδιον μιας κανδήλας έτρεμε, μοι εφάινετο πως ο Άγιος επί της απέναντι εικόνας ήρχιζε να ζωντανεύη, και εσάλευε, προσπαθών ν'

29. Αρκετό.

αποσπασθή από τας σανίδας και καταβή επί του εδάφους, με τα φαρδιά και κόκκινά του φορέματα, με τον στέφανον περί την κεφαλήν και με τους ατενείς³⁰ οφθαλμούς επί του ωχρού και απαθούς προσώπου του.

Οσάκις πάλιν ο ψυχρός άνεμος εσύριζε διά των υψηλών παραθύρων, σείων θορυβωδώς τας μικράς αυτών υέλους³¹, ενόμιζον ότι οι περί την εκκλησίαν νεκροί ανερριχώντο τους τοίχους και προσεπάθουν να εισδύσωσιν εις αυτήν. Και τρέμων εκ φρίκης, έβλεπον ενίοτε αντικρύ μου έναν σκελετόν, όστις ήπλωνε να θερμάνη τας ασάρκους του χείρας επί του μαγκαλίου, το οποίον έκαie προ ημών.

Και όμως δεν ετόλμων να δηλώσω ουδέ την παραμικροτέραν ανησυχίαν. Διότι ηγάπων την αδελφήν μου και εθεώρουν μεγάλην προτίμησιν να είμαι διαρκώς πλησίον της και πλησίον της μητρος μου, ήτις χωρίς άλλο θα με απέστελλεν εις τον οίκον, ευθύς ως ήθελεν υποπτευθή ότι φοβούμαι.

Υπέφερον λοιπόν και κατά τας επομένας νύκτας τας φρικιάσεις εκείνας μετ' αναγκαστικής στωικότητος και εξετέλουν προθύμως τα καθήκοντά μου, προσπαθών να καταστώ όσον το δυνατόν αρεστότερος.

Ήναπτον πυρ, έφερον νερόν και εσκούπιζα την εκκλησίαν, όταν ήτο καθημερινή. Τας εορτάς και Κυ-

30. Έντονους.

31. Γυαλιά.

ριακάς, κατά τον όρθρον, χειραγώγουν την αδελφήν μου να σταθή κάτω από το Ευαγγέλιον, το οποίον ανεγίνωσκεν ο λειτουργός από της Ωραίας Πύλης. Κατά την λειτουργίαν, ήπλωνα χαμαί³² το χράμι³³, επί του οποίου έπιπτεν η ασθενής πρόμυτα, διά να περάσουν τα Άγια από επάνω της. Κατά δε την απόλυσιν, έφερον το προσκέφαλόν της ενώπιον της αριστεράς του Ιερού θύρας, διά να γονατίζη επ' αυτού, ως που να ξεφορέση ο παπάς επάνω της³⁴ και να της σταυρώση το πρόσωπον με την Λόγχην³⁵, ψιθυρίζων το «Σταυρωθέντος σου Χριστέ, ανηρέθη η τυραννίς, επατήθη η δύναμις του Εχθρού, κτλ.».

Και εις όλα ταύτα με παρηκολούθει η πτωχή μου αδελφή με την ωχράν και μελαγχολικήν της όψιν, με το αργόν και αβέβαιον βήμα της, ελκύουσα τον οίκτον των εκκλησιαζομένων και προκαλούσα τας ευχάς αυτών υπέρ αναρρώσεώς της· αναρρώσεως, ήτις δυστυχώς ήργει να επέλθη.

Απ' εναντίας, η υγρασία, το ψύχος το ασύνηθες και, μα το ναι, φρικαλέον των εν τω ναώ διανυκτερεύσεων δεν ήργησαν να επιδράσουν βλαβερώς επί της ασθενούς, της οποίας η κατάστασις ήρχισε να εμπνέη τώρα τους εσχάτους φόβους.

Η μήτηρ μου το πννόησε και ήρχισε, και εν αυτή τη εκκλησία, να δεικνύη θλιβεράν αδιαφορίαν προς

32. Καταγής.

33. Μάλλινο κλινοσκέπασμα.

34. Να βάλει ο ιερέας το πετραχίλι του στο κεφάλι της.

35. Εκκλησιαστικό σκεύος σε σχήμα λόγχης.

παν ό,τι δεν ήτο αυτή η ασθενής. Δεν ήνοιγε τα χείλη της προς ουδένα πλέον, ει μη προς την Αννιώ και προς τους Αγίους, οσάκις προσπύχeto.

Μίαν ημέραν την επλησίασα απαρατήρητος, ενώ έκλαιε γονυπετής προ της εικόνας του Σωτήρος.

«Πάρε μου όποιο θέλεις», έλεγε, «και άφησέ μου το κορίτσι. Το βλέπω πως είναι για να γένη. Ενθυμήθηκες την αμαρτίαν μου και εβάληκες να μου πάρης το παιδί, για να με τιμωρήσης. Ευχαριστώ σε, Κύριε!»

Μετά τινάς στιγμάς βαθείας σιγής, καθ' ην τα δάκρυά της ηκούοντο στάζοντα επί των πλακών, ανεστέναξεν εκ βάθους καρδιάς, edίστασεν ολίγον και έπειτα επρόσθεσεν:

«Σου έφερα δύο παιδιά μου στα πόδια σου... χάρισέ μου το κορίτσι!».

Όταν ήκουσα τας λέξεις ταύτας, παγερά φορικός διετρέξε τα νεύρα μου και ήρχισαν τα αυτία μου να βοΐζουν. Δεν ηδυνήθην ν' ακούσω περιπλέον. Καθ' ην δε στιγμήν είδον ότι η μήτηρ μου, καταβληθείσα υπό φοβεράς αγωνίας, έπιπτεν αδρανής επί των μαρμάρων, εγώ, αντί να δράμω³⁶ προς βοήθειάν της, επωφελήθην την ευκαιρίαν να φύγω εκ της εκκλησίας τρέχων ως έξαλλος και εκβάλλον κραυγάς, ως εάν ηπειλεί να με συλλάβη ορατός αυτός ο θάνατος.

Οι οδόντες μου συνεκρούοντο υπό του τρόμου και εγώ έτρεχον, και ακόμη έτρεχον. Και χωρίς να το εν-

36. Να τρέξω.

νοήσω, ευρέθην έξαφνα μακράν, πολύ μακράν της εκκλησίας. Τότε εστάθην να πάρω την αναπνοήν μου και ετόλμησα να γυρίσω να ιδώ οπίσω μου. Κανείς δεν μ' εκυνήγει.

Ήρχισα λοιπόν να συνέρχωμαι ολίγον κατ' ολίγον και ήρχισα να συλλογίζωμαι.

Ανεκάλεσα εις την μνήμην μου όλας τας προς την μητέρα τρυφερότητας και θωπείας μου. Προσεπάθησα να ενθυμηθώ μήπως της έπταισα ποτέ, μήπως την ηδίκησα, αλλά δεν ηδυνήθην. Απ' εναντίας εύρισκον ότι, αφ' ότου εγεννήθη αυτή η αδελφή μας, εγώ, όχι μόνον δεν ηγαπήθην, όπως θα το επεθύμουν, αλλά τούτ' αυτό παρηγκωνιζόμεν ολονέν περισσότερον. Ενθυμήθην τότε, και μοι εφάνη ότι εννόησα, διατί ο πατήρ μου εσυνήθιζε να με ονομάζη «το αδικημένο του». Και με επήρε το παράπονον και ήρχισα να κλαίω. «Ω!» είπον, «η μητέρα μου δεν με αγαπά και δεν με θέλει! Ποτέ, ποτέ πλέον δεν πηγαίνω εις την εκκλησίαν!». Και διηυθύνθην προς την οικίαν μας περιίλυτος και απηλπισμένος.

Η μήτηρ μου δεν ήργησε να με ακολουθήση μετά της ασθενούς. Επειδή ο ιερεύς, όστις, ταραχθείς υπό των κραυγών μου, εμβήκεν εις την εκκλησίαν, όταν είδε την ασθενή, συνεβούλευσε την μητέρα μου να την μετακομίση.

«Ο Θεός είναι μεγάλος, θυγατέρα», τη είπε, «και η χάρις του φθάνει εις όλην την οικουμένην. Αν είναι για να γιάνη το παιδί σου, θα το γιάνη και στο σπίτι σου».

Δυστυχής η μήτηρ ήτις τον ήκουσε! Διότι αυτοί είναι οι τυπικοί λόγοι με τους οποίους οι ιερείς αποπέμπουσι συνήθως τους ετοιμοθανάτους, διά να μη εκπνεύσουν εν τη εκκλησία και βεβηλωθή η ιερότης του τόπου.

Όταν επανείδον την μητέρα μου, ήτον υπέρ ποτέ θλιβερά! Αλλά προς εμέ ιδίως εφέρθη με πολλήν γλυκύτητα και προσήνειαν. Με έλαβεν εις την αγκάλην της, μ' εθώπευσε και μ' εφίλησε τρυφερά και επανειλημμένως. Ενόμιζες ότι προσεπάθει να μ' εξιλεώση.

Εν τούτοις εγώ την νύκτα εκείνην ούτε να φάγω ημπόρεσα ούτε να κοιμηθώ. Εκοιτόμην εις το στρώμα με καμμομένους οφθαλμούς³⁷, αλλ' έτεινον τα ώτα προσεκτικά προς πάσαν κίνησιν της μητρός μου, η οποία, όπως πάντοτε, ηγρύπνει παρά το προσκεφάλαιον της ασθενούς.

Θα ήτον ίσως μεσάνυκτα, όταν ήρχισε να πηγαivoέρχηται εις το δωμάτιον. Ενόμιζον ότι έστρωνε να κοιμηθή, αλλ' ηπατώμην. Διότι μετ' ολίγον εκάθησε και ήρχισε να μοιρολογή χαμηλοφώνως.

Ήτο το μοιρολόγι του πατρός μας. Πριν ασθενήση η Αννιώ, το έπαλλε πολύ συχνά, αλλ' αφ' ότου ησθένησε, το ήκουον διά πρώτην φοράν.

Το μοιρολόγιον τούτο εσύνθεσεν επί τω θανάτω του πατρός μου, κατά παραγγελίαν αυτής, ηλιοκαής ρακένδυτος Γύφτος, γνωστός εις τα περίχωρά

37. Κλειστά μάτια.

μας διά την δεξιότητα εις το στιχουργείν αυτοσχεδίδως.

Μοι φαίνεται ότι βλέπω ακόμη την μαύρην και λιγδεράν κόμπν, τους μικρούς και φλογερούς οφθαλμούς και τ' ανοιχτά και τριχωμένα στήθη του.

Εκάθητο ένδοθεν³⁸ της αυλείου ημών θύρας, περιστοιχισμένος υπό των χαλκών αγγείων, όσα εσύναζε διά να γανώση³⁹. Και, με την κεφαλήν κεκλιμένην επί του ώμου, συνώδευε τον πένθιμον αυτού σκοπόν με τους κλαυθμηρούς ήχους της τριχόρδου του λύρας.

Προ αυτού η μήτηρ μου ορθία εβάσταζε την Αννιώ εις την αγκάλην της και ήκουε προσεκτική και δακρύουσα.

Εγώ την εκράτουν σφιγκτά από του φορέματος και έκρυπτον το πρόσωπόν μου εις τας πτυχάς αυτού, διότι όσον γλυκείς ήσαν οι ήχοι εκείνοι, τόσον φοβερά μοι εφαινετο η μορφή του αγρίου των ψάλτου.

Όταν η μήτηρ μου έμαθε το θλιβερόν αυτής μάθημα, έλυσεν από το άκρον της καλύπτρας της και έδωκεν εις τον Αθίγγανον δύο ρουμπιέδες⁴⁰. (Τότε είχομεν ακόμη αρκετούς.) Έπειτα παρέθηκεν⁴¹ εις αυτόν άρτον και οίνον και ό,τι προσφάγιον ευρέθη πρόχειρον. Ενώ δε εκείνος έτρωγε κάτω, η μήτηρ

38. Από μέσα.

39. Γανώνω, επαλείφω με κασσίτερο τα χάλκινα σκεύη.

40. Παλιό τουρκικό νόμισμα.

41. Πρόσφερε.

μου εις το ανώγι επανελάμβανε το ελεγείον⁴² κατ' ιδίαν, διά να το στερεώση εις την μνήμην της. Και φαίνεται ότι το εύρε πολύ ωραίον. Διότι καθ' ην στιγμὴν ο κατσίβελος⁴³ ανεχώρει, έδραμε κατόπιν του και τω εχάρισεν εν από τα σαλιβάρια⁴⁴ του πατρός μου.

«Θεός σχωρέσοι τον άνδρα σου, νύφη!» εφώνησεν έκθαμβος ο ραφωδός και, φορτωθείς τα χάλκινά του σκεύη, εξήλθε της αυλής μας.

Αυτό λοιπόν το ελεγείον εμοιρολόγει κατ' εκείνην την νύκτα η μήτηρ μου.

Εγώ ήκουον και άφηνα τα δάκρυά μου να ρέωσι σιγαλά, αλλά δεν ετόλμων να κινηθώ. Αίφνης, πσθάνθην ευωδίαν θυμιάματος!

«Ω!» είπον, «απέθανε το καημένο το Αννιώ μας!». Και ετινάχθην από το στρώμα μου.

Τότε ευρέθην ενώπιον παραδόξου σκηνής.

Η ασθενής ανέπνεε βαρέως, όπως πάντοτε. Πλησίον αυτής ήτο τοποθετημένη ανδρική ενδυμασία, καθ' ην τάξιν φορείται. Δεξιόθεν σκαμνίον σκεπασμένον με μαύρον ύφασμα, επί του οποίου υπήρχε σκεύος πλήρες ύδατος και εκατέρωθεν δύο λαμπάδες αναμμένα. Η μήτηρ μου γονυπετής εθυμιάζε τ' αντικείμενα ταύτα, προσέχουσα επί της επιφανείας του ύδατος.

42. Θρήνος.

43. Τσιγγάνος.

44. Είδος φαριδιού παντελονιού που φοριέται κυρίως στην Ανατολή.

Το αμάρτημα της μητρός μου

Φαίνεται ότι εκιτρίνισα από τον φόβον μου. Διότι, ως με είδεν, έσπευσε να με καθησυχάση:

«Μη φοβείσαι, παιδάκι μου», με είπε μυστηριωδώς, «είναι τα φορέματα του πατρός σου. Έλα, παρακάλεσέ τον και συ να έλθη να γιατρέψη το Αννιώ μας».

Και με έβαλε να γονατίσω πλησίον της.

«Έλα, πατέρα, να με πάρης εμένα, για να γιάνη το Αννιώ!» ανεφώνησα εγώ διακοπτόμενος υπό των λυγμών μου. Και έρριπα επί της μητρός μου παραπονετικόν βλέμμα, διά να τη δείξω πως γνωρίζω ότι παρακαλεί να αποθάνω εγώ αντί της αδελφής μου. Δεν ησθανόμην ο ανόητος ότι τοιουτοτρόπως εκορύφωνα την απελπισίαν της! Πιστεύω να μ' εσυγχώρησεν. Ήμην πολύ μικρός τότε και δεν ηδυνάμην να εννοήσω την καρδίαν της.

Μετά τινάς στιγμάς βαθείας σιγής, εθυμίασεν εκ νέου τα προ ημών αντικείμενα και επέστησεν όλην αυτής την προσοχήν επί του ύδατος, το οποίον ευρίσκετο εις το επί του σκαμνίου ευρύχωρον σκεύος.

Αίφνης μικρά χρυσαλλίς, πετάξασα κυκλικώς επ' αυτού, ήγγισε με τα πτερά της και ετάραξεν ελαφρώς την επιφάνειάν του.

Η μήτηρ μου έκυψεν ευλαβώς και έκαμε τον σταυρόν της, όπως όταν διαβαίνουν τα Άγια εν τη εκκλησία.

«Κάμε τον σταυρό σου, παιδί μου!» επιθύρισε βαθέως συγκεκνημένη και μη τολμώσα να υψώση τα όμματα.

Εγώ υπήκουσα μηχανικώς.

Όταν η μικρά εκείνη χρυσαλλίς εχάθη εις το βάθος του δωματίου, η μήτηρ μου ανέπνευσεν, εσηκώθη ιλαρά και ευχαριστημένη και «Επέρασεν η ψυχή του πατέρα σου!» είπε παρακολουθούσα εισέτι την πτήσιν του χρυσαλλιδίου με βλέμμα στοργής και λατρείας. Έπειτα έπιεν από του ύδατος και έδωκε και εις εμέ να πλώ.

Τότε μου ήλθεν εις τον νουν ότι και άλλοτε μας επότιζεν από του αυτού σκεύους, ευθύς ως εξυπνούμεν. Και ενθυμήθην ότι οσάκις έκαμνε τούτο η μήτηρ μας, ήτο καθ' όλην εκείνην την ημέραν ζωηρά και περιχαρής, ως εάν είχεν απολαύσει μεγάλην τινά πλην μυστικήν ευδαιμονίαν.

Αφού μ' επότισεν εμέ, επλησίασεν εις το στρώμα της Αννιώς με το σκεύος ανά χείρας.

Η ασθενής δεν εκοιμάτο, αλλά δεν ήτο και όλως διόλου έξυπνος⁴⁵. Τα βλέφαρά της ήσαν ημίκλειστα· οι δε οφθαλμοί της, εφ' όσον διεφαίνοντο, εξέπεμπον παράδοξον τινά λάμπιν διά μέσου των πυκνών και μελανών αυτών βλεφαρίδων.

Η μήτηρ μου ανεσήκωσε το ισχνόν του κορασίου σώμα μετά προσοχής· και ενώ διά της μιας χειρός υπεστήριζε τα νώτα του, διά της άλλης προσέφερε το σκεύος εις τα μαραμένα του χείλη.

«Έλα, αγάπη μου», της είπε. «Πιε απ' αυτό το νερό, να γιάνης».

45. Ξύπνια.

Η ασθενής δεν ήνοιξε τους οφθαλμούς, αλλά φαίνεται ότι ήκουσε την φωνήν και εννόησε τας λέξεις. Γλυκύ και συμπαθητικόν μειδίαμα διέστειλε τα χείλη της. Έπειτα ερρόφησεν ολίγας σταγόνας από του ύδατος εκείνου, το οποίον έμελλε τω όντι⁴⁶ να την ιατρεύση. Διότι, μόλις το εκατάπιε και ήνοιξε τους οφθαλμούς και προσεπάθησε ν' αναπνεύση, ελαφρός στεναγμός διέφυγε τα χείλη της και επανέπεσε βαρεία επί της ωλένης⁴⁷ της μητρός μου.

Το καμμένο μας το Αννιώ! Εγλίτωσεν από τα βάσανά του!

Πολλοί είχαν κατηγορήσει την μητέρα μου ότι, ενώ αι ξέναί γυναίκες εθρήνουν μεγαλοφώνως επί του νεκρού του πατρός μου, εκείνη μόνη έχυεν άφθονα, πλην σιγηλά δάκρυα. Η δυστυχής το έκαμνεν εκ φόβου μήπως παρεξηγηθή, μήπως παραβή τα όρια της εις τας νέας ανηκούσης σεμνότητος. Διότι, καθώς είπον, η μήτηρ μας εχήρευσε πολύ νέα.

Όταν απέθανεν η αδελφή μας, δεν ήτο πολύ γεροντοτέρα. Αλλ' ούτε εσκέφθη καν τώρα τι θα ειπή ο κόσμος διά τους σπαραξικαρδίους της θρήνους.

Όλη η γειτονεία εσηκώθη και ήλθε προς παρηγορίαν της. Αλλά το πένθος αυτής ήτο φοβερόν, ήτο απαρηγόρητον.

«Θα χάση τον νουν της», επιθύριζον οι βλέποντες αυτήν κεκλιμένην και θρηνούσαν μεταξύ των τάφων της αδελφής και του πατρός μας.

46. Πράγματι.

47. Το τμήμα του χεριού από τον καρπό ως τον αγκώνα.

«Θα τα αφήση μες στους πέντε δρόμους», έλεγαν οι συναντώντες ημάς καθ' οδόν, «εγκαταλελειμμένα και απεριποίητα».

Και εχρειάσθη καιρός, εχρειάσθησαν αι νουθεσίαι και επιπλήξεις της εκκλησίας, όπως συνέλθη εις εαυτήν και ενθυμηθή τα επιζώντα τέκνα της και αναλάβη τα οικιακά της καθήκοντα.

Αλλά τότε παρατήρησε πού μας είχε καταντίσει η μακρά της αδελφής μας ασθένεια.

Η χρηματική μας περιουσία κατηναλώθη εις ιατρούς και ιατρικά. Πολλά χράμια και κιλίμια⁴⁸, έργα των ιδίων αυτής χειρών, τα είχε πωλήσει δι' ασήμαντα ποσά ή τα είχε δώσει ως αμοιβήν εις τους γόπτας⁴⁹ και τας μαγίσσας. Άλλα μάς τα έκλεψαν αυτοί και οι όμοιοί των, επωφελούμενοι εκ της ανεπιβλεψίας, ήτις επεκράτησεν εν τω οίκω μας. Προς επίμετρον⁵⁰ εξηντλήθησαν και αι προμήθειαι των ζωοτροφιών⁵¹ μας και ημείς δεν είχομεν πλέον πόθεν να ζήσωμεν.

Εν τούτοις αυτό, αντί να πτοήση την μητέρα μας, τη απέδωκεν απ' εναντίας διπλήν την δραστηριότητα, ην είχε πριν ασθενήση το Αννιώ.

Εμετρίασεν, ή κυρίως ειπείν, συνεκάλυψε το πένθος της, υπερενίκησε την ατολμίαν της ηλικίας και του φύλου της και λαβούσα την δικέλλαν⁵² ανά χεί-

48. Λεπτός μάλλινος τάπητας, στρωσίδι.

49. Μάγους, τσαρλατάνους.

50. Επιπλέον.

51. Τροφίμων.

52. Αξίνα.

ρας, ήρχισε να ξενοδουλεύη, ως εάν δεν είχε γνωρίσει ποτέ τον άνετον και ανεξάρτητον βίον.

Επί πολύν χρόνον μάς διέτρεφε διά του ιδρώτος του προσώπου της. Τα ημερομίσθια ήσαν μικρά και αι ανάγκαι μας μεγάλαι, αλλ' όμως εις κανέναν εξ ημών δεν επέτρεψε να την ανακουφίση συνεργαζόμενος.

Σχέδια περί του μέλλοντος ημών εγίνοντο και επεθεωρούντο καθ' εσπέραν παρά την εστίαν. Ο μεγαλύτερός μου αδελφός ώφειλε να μάθη την τέχνην του πατρός μου, διά να λάβη εν τη οικογενεία τον τόπον εκείνου. Εγώ έμελλον ή μάλλον ήθελον να ξενιτευθώ και ούτω καθεξής. Αλλά προ τούτου, έπρεπε να μάθωμεν όλοι τα γράμματά μας, έπρεπε να ξεσχολήσωμεν⁵³. Διότι, έλεγεν η μήτηρ μας, «Άνθρωπος αγράμματος, ξύλον απελέκτων».

Αι οικονομικαί μας δυσχέρειαι εκορυφώθησαν, όταν επήλθεν ανομβρία εις την χώραν και ανέβησαν αι τιμαί των τροφίμων. Αλλ' η μήτηρ, αντί ν' απελπισθή περί της διατροφής ημών αυτών, επνύξησε τον αριθμόν μας δι' ενός ξένου κορασίου, το οποίον μετά μακράς προσπαθείας κατώρθωσε να υιοθετήση.

Το γεγονός τούτο μετέβαλε το μονότονον και αυστηρόν του οικογενειακού ημών βίου και εισήγαγεν εκ νέου αρκετήν ζωνρότητα.

Ήδη αυτή η υιοθέτησις εγένετο πανηγυρική. Η μήτηρ μου εφόρεσε διά πρώτην φοράν τα γιορτερά

53. Να τελειώσουμε το σχολείο.

της και μας ωδήγησεν εις την εκκλησίαν καθαρούς και κτενισμένους, ως εάν επρόκειτο να μεταλάβω-
μεν. Μετά το τέλος της λειτουργίας, εστάθημεν όλοι
προ της εικόνας του Χριστού, και αυτού, εν μέσω
του περιεστώτος⁵⁴ λαού, ενώπιον των φυσικών αυ-
τού γονέων, παρέλαβεν η μήτηρ μου το θετόν αυτής
θυγάτριον εκ των χειρών του ιερέως, αφού πρώτον
υπεσχέθη εις επήκοον πάντων⁵⁵, ότι θέλει αγαπήσει
και αναθρέψει αυτό, ως εάν ήτο σαρξ εκ της σαρκός
και οστούν εκ των οστών της.

Η είσοδος του εις τον οίκον μας εγένετο ουχ ή-
τον επιβλητική και τρόπον τινά εν θριάμβω. Ο πρω-
τόγερος⁵⁶ του χωρίου και η μήτηρ μου προηγήθη-
σαν μετά του κορασίου, έπειτα ηρχόμεθα ημείς. Οι
συγγενείς μας και οι συγγενείς της νέας αδελφής
μάς ηκολούθησαν μέχρι της αυλείου ημών θύρας.
Έξωθεν αυτής ο πρωτόγερος εσήκωσε το κοράσιον
υψηλά εις τας χείρας του και το έδειξεν επί τινάς
στιγμάς εις τους παρισταμένους. Έπειτα ηρώτησε
μεγαλοφώνως:

«Ποίος από σας είναι ή εδικός ή συγγενής ή γονιός
του παιδιού τούτου περισσότερο από την Δεσποιν-
ιώ την Μιχαλιέσσα κι από τους εδικούς της;»

Ο πατήρ του κορασίου ήτον ωχρός και έβλεπε πε-
ρίλυτος εμπρός του. Η σύζυγός του έκλαιεν ακουμ-
βημένη εις τον ώμον του. Η μήτηρ μου έτρεμεν εκ του

54. Εν μέσω των άλλων πιστών που τους περιστοίχιζαν.

55. Μπροστά σε όλους, ώστε να την ακούσουν.

56. Προύχοντα, δημογέροντα, προεστός.

φόβου μήπως ακουσθή καμία φωνή «Εγώ!» και ματαιώση την ευτυχίαν της. Αλλά κανείς δεν απεκρίθη. Τότε οι γονεείς του παιδίου ησπιάσθησαν αυτό διά τελευταίαν φοράν και ανεχώρησαν μετά των συγγενών των. Ενώ οι εδικοί μας μετά του πρωτογέρου εισήλθον και εξενίσθησαν⁵⁷ παρ' ημίν.

Από της στιγμής ταύτης η μήτηρ μας ήρχισε να επιδαφιλεύη⁵⁸ εις την θετήν μας αδελφήν τόσας περιποιήσεις, όσων ίσως δεν ηξιώθημεν ημείς εις την ηλικίαν της και εις καιρούς πολύ ευτυχεστέρους. Ενώ δε μετ' ολίγον χρόνον εγώ μεν επλανώμην νοσταλγών εν τη ξένη, οι δε άλλοι μου αδελφοί εταλαιπωρούντο κακοκοιμώμενοι εις τα εργαστήρια των μαστόρων, το ξένον κοράσιον εβασίλευεν εις τον οίκον μας, ως εάν ήτον εδικός του.

Οι μικροί των αδελφών μου μισθοί θα εξήρκουν προς ανακούφισιν της μητρός, εφ' ω και τη edίδοντο. Αλλ' εκείνη, αντί να τους δαπανά προς ανάπαυσίν της, επροίκιζε δι' αυτών την θετήν της θυγατέρα και εξηκολούθει εργαζομένη προς διατροφήν της. Εγώ έλειπον μακράν, πολύ μακράν, και επί πολλά έτη ηγνόουν τι συνέβαινεν εις τον οίκον μας. Πριν κατορθώσω να επιστρέψω, το ξένον κοράσιον ηυξήθη, ανετράφη, επροικίσθη και υπανδρεύθη, ως εάν ήτο αληθώς μέλος της οικογενείας μας.

Ο γάμος αυτής, όστις φαίνεται επίτηδες επεσπεύ-

57. Φιλοξενήθηκαν.

58. Παρέχει με αφθονία.

σθη, υπήρξεν αληθής χαρά των αδελφών μου. Οι δυστυχείς ανέπνευσαν, απαλλαγέντες από το πρόσθετον φορτίον. Και είχαν δίκαιον. Διότι η κόρη εκείνη, εκτός ότι ποτέ δεν ησθάνθη προς αυτούς αδελφικήν τινά στοργήν, επί τέλους απεδείχθη αγάριστος προς την γυναίκα, ήτις περιεποιήθη την ζωήν αυτής με τοσαύτην φιλοστοργίαν, όσην ολίγα γνήσια τέκνα εγνώρισαν.

Είχον λόγους λοιπόν οι αδελφοί μου να είναι ευχαριστημένοι και είχαν λόγους να πιστεύσουν ότι και η μήτηρ αρκετά εδιδάχθη εκ του παθήματος εκείνου.

Αλλ' οποία υπήρξεν η έκπληξις των, όταν, ολίγας μετά τους γάμους ημέρας, την είδον να έρχεται εις την οικίαν, σφίγγουσα τρυφερώς εις την αγκάλην της εν δεύτερον κοράσιον, ταύτην την φοράν εν σπαργάνοις!

«Το κακότυχο!» ανεφώνει η μήτηρ μου, κύπτουσα συμπαθητικώς επί της μορφής του νηπίου, «δεν το έφθανε πως εγεννήθη κοιλιάρφανο, μόν' απέθανε και η μάνα του και το άφηκε μες στη στράτα!». Και ευχαριστημένη τρόπον τινά εκ της ατυχούς ταύτης συμπτώσεως, επεδείκνυε το λάφυρόν της θριαμβευτικώς προς τους ενεούς⁵⁹ εκ της εκπλήξεως αδελφούς μου.

Το υικόν σέβας ήτο πολύ και η αυθεντία⁶⁰ της μητρός μεγάλη, αλλ' οι πτωχοί αδελφοί μου ήσαν τόσον

59. Αναδους.

60. Εξουσία.

Το αμάρτημα της μητρός μου

απογοητευμένοι, ώστε δεν edίστασαν να υποδείξουν, ευσχήμως πως, εις την μητέρα των ότι καλόν θα ήτο να παραιτηθή του σκοπού της. Αλλά την εύρον αμετάπειστον. Τότε edήλωσαν φανερά την δυσαρέσκειάν των και τη ηρνήθησαν την διαχείρισιν του βαλαντίου⁶¹ των. Όλα εις μάτην.

«Μη μου φέρετε τίποτε», έλεγεν η μήτηρ μου. «Εγώ δουλεύω και το θρέφω, σαν πώς έθρεψα και σας. Και όταν έλθη ο Γιωργής μου από την ξενιτιά, θα το προικίση και θα το πανδρέψη. Αμ τι θαρρείτε! Εμένα το παιδί μου με το υποσχέθηκε! “Εγώ, μάνα, θα σε θρέψω και σένα και το ψυχοπαίδι σου”. Ναι! έτσι με το είπε, που να ‘χη την ευχή μου!»

Ο Γιωργής ήμην εγώ. Και την υπόσχεσιν ταύτην την είχαν δώσει αληθώς, αλλά πολύ πρωτύτερα.

Ήτο καθ’ ην εποχήν η μήτηρ μας ειργάζετο διά να θρέψη την πρώτην μας θετήν αδελφήν, καθώς και ημάς. Εγώ την συνώδευον κατά τας διακοπάς των μαθημάτων, παίζων παρ’ αυτή, ενώ εκείνη έσκαπτεν ή εξεβοτάνιζεν. Μίαν ημέραν διακόψαντες την εργασίαν, επεστρέφομεν από τους αγρούς, φεύγοντες τον αφόρητον καύσωνα, υφ’ ου ολίγον έλειψε να λιποθυμήση η μήτηρ μου. Καθ’ οδόν κατελήφθημεν υπό ραγδαιοτάτης βροχής, εξ εκείνων αίτινες συμβαίνουσι παρ’ ημίν συνήθως, μετά προηγηθείσαν υπερβολικήν ζέστην ή λαύραν, καθώς την ονομάζουν οι συντοπίται

61. Η οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται κάποιος, πορτοφόλι.

μου. Δεν ήμεθα πλέον πολύ μακράν του χωρίου, αλλ' έπρεπε να διαβώμεν έναν χείμαρρον, όστις πλημμυρήσας εκατέβαινεν ορμητικώτατος. Η μήτηρ μου ηθέλησε να με σγκώση εις τον ώμον της. Αλλά εγώ απεπειθήην.

«Είσαι αδύνατη από τη λιποθυμία», τη είπον. «Θα με ρίψεις μες στον ποταμό».

Και εσήκωσα τα φορέματά μου και εισήλθον δραμαίος⁶² εις το ρεύμα, πριν εκείνη προφθάση να με κρατήση. Είχον εμπιστευθή εις τας δυνάμεις μου πλέον ή ό,τι έπρεπε. Διότι, πριν σκεφθώ να υποχωρήσω, τα γόνατά μου ελύγισαν, οι πόδες μου έχασαν το στήριγμά των, και, ανατραπείς, παρεσύρθην υπό του χειμάρρου ως κέλυφος καρύου.

Μία σπαρακτική κραυγή φρίκης είναι παν ό,τι ενθυμούμαι εκ των μετά ταύτα. Ήτον η φωνή της μητρός μου, ήτις ερρίφθη εις τα ρεύματα διά να με σώση.

Πώς δεν έγινα αιτία να πνιγή και εκείνη μετ' εμού, είναι θαύμα. Διότι ο χείμαρρος εκείνος έχει κακήν φήμην παρ' ημίν. Και όταν λέγουν περί τινός «τον επήρε το ποτάμι», εννοούν ότι επνίγη εις αυτόν τούτον τον χείμαρρον.

Και όμως η μήτηρ μου, λιπόθυμος καθώς ήτο, κατάκοπος, βεβαρημένη από επαρχιακά φορέματα, ικανά να πνίξουν και τον δεξιότερον κολυμβητήν, δεν εδίστασε να εκθέση την ζωήν αυτής εις κίνδυνον. Επρόκειτο να με σώση και ας ήμην εκείνο της το τέ-

62. Τρεχάτος.

κνον, το οποίοον προσέφερεν άλλοτε εις τον Θεόν ως αντάλλαγμα αντί της θυγατρός της.

Όταν έφθασεν εις τον οίκον και με απέθεσε χαμαί από τον ώμον της, ήμην ακόμη παραζαλισμένος. Διά τούτο, αντί να αιτιαθώ την απρονοησίαν μου διά το συμβάν, απέδωκα αυτό εις τας εργασίας της μπρός μου.

«Μη δουλεύεις πια, μάνα», τη είπον, ενώ εκείνη μ' ενέδυε στεγνά φορέματα.

«Αμ ποιος θα μας θρέψη, παιδί μου, σαν δεν δουλεύω εγώ;» ηρώτησεν εκείνη στενάξασα.

«Εγώ, μάνα! εγώ!» τη απήντησα τότε μετά παιδικού στόμφου.

«Και το ψυχοπαιδί μας;»

«Κι εκείνο εγώ!»

Η μήτηρ εμειδίασεν ακουσίως, διά την επιβλητικήν στάσιν, ην έλαβον προφέρων την διαβεβαίωσιν ταύτην. Έπειτα διέκοψε την ομιλίαν επειτούσα:

«Αμ θρέψε δα πρώτα τον εαυτό σου και ύστερα βλέπουμε».

Δεν παρήλθε πολός καιρός και απηρχόμην εις τα ξένα.

Η μήτηρ βεβαίως ουδ' εσημείωσε καν την υπόσχεσιν εκείνην. Εγώ όμως ενθυμούμην πάντοτε ότι η αυταπάρνησίς της μοι εχάρισε διά δευτέραν φοράν την ζωήν, την οποίαν τη ώφειλον. Διά τούτο είχαν την υπόσχεσιν εκείνην επί της καρδίας μου και όσον εμεγάλωνα, τόσω σπουδαιότερον ενόμιζα τον εαυτόν μου υποχρεωμένον προς εκπλήρωσίν της.

«Μη κλαίγης, μπτέρα», τη είπον αναχωρών. «Εγώ πηγαίνω πια να κάμω παραάδες. Έννοια σου! Από τώρα και να πάγη θα σε θρέφω και σένα και το παραπαιδί σου. Αλλά, ακούεις; Δεν θέλω πια να δουλεύης».

Δεν ήξευρον ακόμπ ότι δεκαετές παιδίον όχι την μπτέρα, αλλά ουδέ τον εαυτόν του δεν δύναται να θρέψη. Και δεν εφανταζόμην, οποίαι φοβεραί περιπέτειαι με περιέμενον και πόσας πικρίας έμελλον ακόμπ να ποτίσω την μπτέρα μου διά της ξενιτείας εκείνης, δι' ης ήλπιζον να την ανακουφίσω.

Επί πολλά έτη, όχι μόνον βοήθειαν, αλλ' ουδέ μίαν επιστολήν κατώρθωσα να τη στείλω. Επί πολλά έτη παρεμόνευεν εις τους δρόμους, ερωτώσα τους διαβάτας μη με είδον πουθενά.

Πότε τη έλεγον ότι εδυστύχησα εν Κωνσταντινουπόλει και ετούρκευσα.

«Να φάνε τη γλώσσα τους που τω 'βγαλαν!» απεκρίνετο η μήτηρ μου. «Αυτός που λένε, δεν μπορεί να ήτον το παιδί μου!»

Αλλά μετ' ολίγον εκλείετο περίτρομος εις το οικονομστάσιόν μας και προσπύχετο δακρυρροούσα προς τον Θεόν, διά να με φωτίση να επανέλθω εις την πίστιν των πατέρων μου.

Πότε τη έλεγον ότι εναυάγησα εις τας ακτάς της Κύπρου και επαιτώ ρακένδυτος εις τους δρόμους.

«Φωτιά να τους κάψη», απεκρίνετο εκείνη. «Το λεν από τη ζούλια τους. Το παιδί μου θε να 'κανε κατάστασι⁶³ και πά' στον Άγιο Τάφο».

63. Θα έκανε προκοπή.

Αλλά με τ' ολίγον εξήρχετο εις τους δρόμους, εξετάζουσα τους διαβατικούς επαίτας, και μετέβαινεν όπου ηκούετο κανείς καραβοτσακισμένος με την θλιβεράν ελπίδα να ανακαλύψη εν αυτώ το ιδίόν της τέκνον, με την πρόθεσιν να δώση εις αυτόν τα στερήματά της, όπως τα εύρω εγώ εις τα ξένα από τας χείρας των άλλων.

Και όμως, οσάκις επρόκειτο περί της θετής αυτής θυγατρός, τα ελπισμόνει όλα ταύτα και εφοβέριζε τους αδελφούς μου ότι, ελθών εγώ από τα ξένα, θα τους εντροπιάσω διά της γενναιότητός μου και θα προικίσω και θα υπανδρεύσω την κόρην της εν πομπή και παρατάξει.

«Ε; Αμ τι θαρρείτε! Εμένα το παιδί μου με το υποσχέθηκε! Ας έχη την ευχή μου!»

Ευτυχώς, αι κακαί εκείναι ειδήσεις δεν ήσαν αληθείς. Και όταν, μετά μακράν απουσίαν, επέστρεψα εις τον οίκον μας, ήμην εις θέσιν να εκπληρώσω την υπόσχεσίν μου, ως προς την μητέρα μου καν, η οποία ήτο τόσον ολιγαρκής. Ως προς το ψυχοπαιδί της όμως δεν μ' εύρεν τόσον πρόθυμον, όσον ήλπιζεν. Απ' εναντίας, μόλις είχον φθάσει και εξεφράσθην εναντίον της διατηρήσεώς του, προς μεγίστην της μητρός μου έκπληξιν.

Είναι αληθές ότι δεν ήμην κυρίως εναντίον της αδυναμίας της μητρός μου. Την προς τα κοράσια κλίσιν της την εύρισκον σύμφωνον προς τα αισθήματα και τους πόθους μου.

Τίποτε άλλο δεν επεθύμουν περισσότερον, παρά να εύρω επιστρέφων εις τον οίκον μας μίαν αδελφήν, της οποίας η φαιδρά μορφή και αι συμπαθητικά φροντίδες να εξορίσουν από της καρδιάς μου την εκ της μονώσεως μελαγχολίαν και να εξαλείψουν από της μνήμης μου τας κακοπαθείας, όσας υπέστην εν τη ξένη. Προς ανταλλαγήν εγώ θα επροθυμούμην να τη διηγώμαι τα θαυμάσια των ξένων χωρών, τας περιπλανήσεις και τα κατορθώματά μου, και θα ήμην πρόθυμος να τη αγοράζω ό,τι αγαπά· να την οδηγή εις τους χορούς και τας πανηγύρεις. να την προικίσω και τέλος να χορεύσω εις τους γάμους της.

Αλλά την αδελφήν ταύτην την εφантаζόμην ωραίαν και συμπαθητικήν, ανεπτυγμένην και έξυπνον, με γράμματα, με χειροτεχνήματα, με όλας εν γένει τας αρετάς, όσας είχαν αι κόραι των χωρών, όπου έζων μέχρι τότε. Και αντί τούτων όλων τι εύρον; Ακριβώς το αντίθετον.

Η θετή μου αδελφή ήτον ακόμη μικρά, καχεκτική, κακοσχηματισμένη, κακόγνωμος και προπάντων δύσνους⁶⁴, τόσο δύσνους, ώστε ευθύς εξ αρχής μ' ενέπνευσεν αντιπάθειαν.

«Δος το πίσου το Κατερινιώ», έλεγον μίαν ημέραν εις την μητέρα μου. «Δος το πίσου, αν μ' αγαπάς. Αυτήν την φοράν σε το λέγω με τα σωστά μου! Εγώ θα σε φέρω μίαν άλλην αδελφήν από την Πόλη! Ένα εύ-

64. Αυτός που δύσκολα καταλαβαίνει.

μορφο κορίτσι, ένα έξυπνο κορίτσι, που να στολίση μίαν ημέραν το σπίτι μας».

Έπειτα περιέγραφα με τα ζωηρότερα χρώματα οποιόν θα ήτο το ορφανόν, το οποιόν έμελλον να της φέρω, και πόσον πολύ θα το ηγάπων.

Όταν ύψωσα τα βλέμματά μου προς αυτήν, είδον μετ' εκπλήξεώς μου ότι τα δάκρυά της έρρεον σιγαλά και μεγάλα επί των ωχρών αυτής παρειών⁶⁵, ενώ οι ταπεινωμένοι της οφθαλμοί εξέφραζον μίαν απερίγραπτον θλίψιν!

«Ω!» είπε μετ' απελπιστικής εκφράσεως. «Ενόμισα ότι συ θα αγαπήσεις το Κατερινιώ περισσότερο από τους άλλους, αλλά απατήθηκα! Εκείνοι δεν θέλουν διόλου αδελφήν και συ θέλεις μίαν άλλην. Και τι φταίγει το φτωχό, σαν έγινε όπως το έπλασεν ο Θεός; Αν είχες μίαν αδελφήν άσχημην και με ολίγον νουν, θα την έβγαζες δι' αυτό μέσα στους δρόμους, για να πάρεις μίαν άλλην εύμορφην και γνωστικήν;»

«Όχι, μητέρα! Βέβαια όχι!» απήντησα εγώ. «Μα εκείνη θα ήτο παιδί σου, καθώς και εγώ. Ενώ αυτή δεν σου είναι τίποτε. Μας είναι όλως διόλου ξένη».

«Όχι!» ανεφώνησεν η μήτηρ μου μετά λυγμών. «Όχι! Δεν είναι ξένο το παιδί! Είναι δικό μου! Το επήρα τριών μηνών από πάνω από το λείψανο της μάνας του· και οσάκις έκλαιγε, του έβαζα το βυζί μου στο στόμα του, για να το πλανέσω· και το ετύλιξα μες στα σπάργανά σας και το εκοίμισα μες στην

65. Μάγουλα.

κούνια σας. Είναι δικό μου το παιδί και είναι αδελφή σας!»

Μετά τας λέξεις ταύτας, τας οποίας επρόφερον ισχυρώς και μετ' επιβλητικού τρόπου, ύψωσεν την κεφαλήν αυτής και με παρατήρησε ασκαρδαμυκτί⁶⁶. Επερίμενε προκλητικώς την απάντησίν μου. Αλλ' εγώ δεν ετόλμησα να προφέρω λέξιν. Τότε εξαμήλωσεν πάλι τους οφθαλμούς και εξηκολούθησε με χαμηλήν φωνήν και θλιβερόν τόνον:

«Ε, τι να γίνη! Κι εγώ το ήθελα καλύτερο, μα η αμαρτία μου, βλέπεις, δεν εσώθηκεν ακόμην. Και το έκαμεν ο Θεός τέτοιο, διά να δοκιμάση την υπομονή μου, και να με σχωρέση. Ευχαριστώ σε, Κύριε!».

Και ταύτα λέγουσα, έθηκε την δεξιάν επί του στήθους, ύψωσε τους οφθαλμούς αυτής πλήρεις δακρύων προς τον ουρανόν και έμεινεν ούτως επί τινάς στιγμάς σιγώσα.

«Κάτι θα έχης στην καρδιά, μπτέρα», είπον τότε μετά τινός δειλίας. «Μη θυμώνης».

Και λαβών εφίλησα την παγεράν αυτής χείρα προς εξιλέωσιν.

«Ναι», είπεν εκείνη αποφασιστικώς. «Έχω κάτι εδώ μέσα βαρύ, πολύ βαρύ, παιδί μου. Ως τώρα το γνωρίζει μόνον ο Θεός και ο πνευματικός μου. Εσύ είσαι διαβασμένος και συντυχαίνεις⁶⁷ καμιά φορά σαν τον ίδιον τον πνευματικό και καλύτερα. Σήκω·

66. Με προσπλωμένο βλέμμα, έντονα.

67. Συνομιλείς.

κλείσε τη θύρα και κάτσε να σε το πω, ίσως και με παρηγορήσης ολίγο, ίσως με λυπηθείς και αγαπήσης το Κατερινιώ, σαν να 'ταν αδελφή σου».

Οι λόγοι ούτοι και ο τρόπος με τον οποίον τους επρόφεραν, ενέβαλον την καρδίαν μου εις μεγάλην ταραχήν. Τι είχε να μ' εμπιστευθή η μήτηρ μου χωριστά από τους αδελφούς μου; Όλας τας κατά την απουσίαν μου δυστυχίας της μοι τας είχεν αφηγηθή. Όλον τον προτού της βίον τον εγνώριζον ωσάν παραμύθι. Τι ήτο λοιπόν αυτό που μας απέκρυπτε μέχρι τούδε; Που δεν ετόλμησε να φανερώση εις κανέναν πλην του Θεού και του πνευματικού της;

Όταν επανήλθον να καθήσω πλησίον της, έτρεμον τα γόνατά μου εξ αορίστου αλλ' ισχυρού τινός φόβου.

Η μήτηρ μου εκρέμασεν την κεφαλήν ως κατάδικος, όστις ίσταται ενώπιον του κριτού του με την συναίσθησιν τρομερού τινος εγκλήματος.

«Το θυμάσαι το Αννιώ μας;» με ηρώτησε μετά τινάς στιγμάς πληκτικής σιωπής.

«Μάλιστα, μητέρα! Πώς δεν το θυμούμαι! Ήτο η μόνη μας αδελφή κι εξεψύχησεν εμπρός στα μάτια μου».

«Ναι!» με είπεν, αναστενάξασα βαθέως, «αλλά δεν ήτο το μόνο μου κορίτσι! Εσύ είσαι τέσσαρα χρόνια μικρότερος από τον Χρηστάκη. Έναν χρόνο κατόπι του, έκαμα την πρώτη μου θυγατέρα.

» Ήταν τότε κοντά που επαντρολογιέτο ο Φώτης

ο Μυλωνάς. Ο μακαρίτης ο πατέρας σου παράργησε τον γάμο τους, ως που ν' αποσαραντίσω εγώ, για να τους στεφανώσουμε μαζί. Ήθελε να με βγάλη κι εμένα στον κόσμο, για να χαρώ σαν πανδρευμένη, αφού κορίτσι δεν μ' άφηκεν η γιαγιά σου να χαρώ.

»Το πρωί τούς στεφανώσαμε και το βράδυ ήταν οι καλεσμένοι στο σπίτι τους· και επαίζαν τα βιολιά και έτρωγεν ο κόσμος μέσα στην αυλή κι εγύρνα η κανάτα με το κρασί από χέρι σε χέρι. Και έκαμεν ο πατέρας σου κέφι, σαν διασκεδαστικός που ήταν ο μακαρίτης, και μ' έρριψε το μανδίλι του, να σηκωθώ να χορέψουμε. Σαν τον έβλεπα να χορεύη, μου άνοιγεν η καρδιά μου και σαν νέα που ήμουνε, αγαπούσα κι εγώ τον χορό. Κι εχορέψαμε λοιπόν· κι εχόρεψαν και οι άλλοι καταπόδι⁶⁸ μας. Μα εμείς εχορέψαμε καλύτερα και πολύτερα.

»Σαν εκοντέψανε τα μεσάνυχτα, επήρα τον πατέρα σου παράμερα και τον είπα: “Άνδρα, εγώ έχω παιδί στην κούνια και δεν μπορώ πια να μείνω. Το παιδί πεινά· εγώ εσπάργωσα⁶⁹. Πώς να το βυζάξω μες στον κόσμο και με το καλό μου φόρεμα! Μείνε συ, αν θέλνς, να διασκεδάσης ακόμα. Εγώ θα πάρω το μωρό, να πάγω στο σπίτι”.

»“Έ καλά, γυναίκα!” είπεν ο σχωρεμένος και μ' επαπαρίσε⁷⁰ 'πα στον ώμο. “Έλα, χόρευε κι αυτόν

68. Χόρεψαν και άλλοι στη συνέχεια.

69. Το στήθος μου είναι γεμάτο γάλα.

70. Χάιδεψε.

τον χορό μαζί μου και ύστερα πηγαίνουμε κι οι δύο. Το κρασί άρχισε να με χτυπά στο κεφάλι και αφορμή γυρεύω κι εγώ να φύγω”.

»Σαν εξεχορέψαμε κι εκείνον τον χορό, επήραμε τη στράτα.

»Ο γαμβρός έστειλε τα παιγνίδια⁷¹ και μας εξεπροβόδισαν ως τον μισό τον δρόμο. Μα είχαμεν ακόμη πολύ ως το σπίτι. Γιατί ο γάμος έγινε στον Καρσιμαχαλά. Ο δούλος επήγαινε μπροστά με το φανάρι. Ο πατέρας σου εσήκωνε το παιδί και βαστούσε και μένα από το χέρι.

»“Κουράσθης, βλέπω, γυναίκα!”

»“Ναι, Μιχαλιό. Κουράσθηκα”.

»“Αιντε, βάλ' ακόμη κομμάτι δύναμη, ως που να φθάσουμε στο σπίτι. Θα στρώσω τα στρώματα μοναχός μου. Εμετάνιωσα που σ' έβαλα κι εχόρεψες τόσο πολύ”.

»“Δεν πειράζει, άνδρα”, του είπα. “Το έκαμα για το χατήρι σου. Αύριο ξεκουράζομαι πάλι”.

»Έτσι ήρθαμε στο σπίτι. Εγώ εφάσκιωσα κι εβύξαξα το παιδί κι εκείνος έστρωσε. Ο Χρηστάκης εκοιμάτο μαζί με την Βενετιά, που την αφήκα να τον φυλάγν. Σε λίγο επλαγιάσαμε και μεις. Εκεί μέσα στον ύπνο μου, μ' εφάνηκε πως έκλαψε το παιδί. «Το καμμένο!» είπα, «δεν έφαγε σήμερα χορταστικά». Και ακούμβησα στην κούνια του, να το βυζάξω. Μα ήμουν πολύ κουρασμένη και δεν μπορούσα να κρα-

71. Τα μουσικά όργανα.

τηθώ. Το έβγαλα λοιπόν και το έβαλα κοντά μου, μες στο στρώμα, και του έδωσα τη ρόγα στο στόμα του. Εκεί με ξαναπήρεν ο ύπνος.

»Δεν ηξεύρω πόσην ώρα ήθελεν ως το πουρνό⁷². Μα σαν ένιωσα να χαράζει, “As το βάλω”, είπα, “το παιδί στον τόπο του”.

»Μα εκεί που πήγα να το σηκώσω, τι να δω! Το παιδί δεν εσάλευε!

»Εξύπνησα τον πατέρα σου· το ξεφασκιάσαμε, το ζεστάναμε, του ετρίψαμε το μυτούδι του, τίποτε! Ήταν απεθαμένο!

»“Το πλάκωσες, γυναίκα, το παιδί μου!” είπεν ο πατέρας σου και τον επήραν τα δάκρυα. Τότε άρχισα εγώ να κλαίγω στα δυνατά και να ξεφωνίζω. Μα ο πατέρας σου έβαλε το χέρι του στο στόμα μου και “Σους!” με είπε. “Τι φωνάζεις έτσι, βρε βόδι;” Αυτό με το είπε, Θεός σχωρέσ’ τονε. Τρία χρόνια είχαμε πανδρευμένοι, κακό λόγο δεν με είπε. Κι εκείνη τη στιγμή με το είπε. “Ε; Τι φωνάζεις έτσι; Θέλεις να ξεσηκώσης τη γειτονιά, να πη ο κόσμος πως εμέθυσες κι επλάκωσες το παιδί σου;”

»Και είχε δίκιο, που ν’ αγιάσουν τα χώματα που κείται. Γιατί, αν το μάθαινε ο κόσμος, έπρεπε να σχίσω τη γη να έμβω μέσα από το κακό μου.

»Αλλά τι τα θέλεις; Η αμαρτία είναι αμαρτία. Σαν το εθάψαμε το παιδί κι εγυρίσαμεν από την εκκλησία, τότε άρχισε το θρήνος το μεγάλο. Τότε πια δεν

72. Πρωί.

έκλαιγα κρυφά. “Είσαι νέα και θα κάμης κι άλλα”, μ’ έλεγαν. Ως τόσον ο καιρός περνούσε και ο Θεός δεν μας έδειξε τίποτα. «Να!» έλεγα μέσα μου. «Ο Θεός με τιμωρεί, γιατί δεν εστάθηκα άξια να προφυλάξω το παιδί που μ’ έδωκε!» Και εντρεπόμενα τον κόσμο και εφοβούμεν τον πατέρα σου. Γιατί κι εκείνος όλον τον πρώτο χρόνο έκαμνε τάχα τον αλύπητο και μ’ επαρηγορούσε, για να με δώση θάρρος. Ύστερα όμως άρχισε να γίνεται σιγανός και συλλογισμένος.

»Τρία χρόνια επέρασαν, χωρίς να φάγω ψωμί να πάγη στην καρδιά μου. Στα τρία χρόνια κι ύστερα γεννήθηκαν εσύ. Ήταν οι πολλές οι χάρες που επήρα.

»Σαν εγεννήθηκαν εσύ, εκατάκατσεν η καρδιά μου, μα δεν ημέρευε. Ο πατέρας σου σε ήθελε κορίτσι και μian ημέρα με το είπε.

»“Κι αυτό καλώς μας ώρισε, Δεσποινιώ, μα γω το ήθελα κορίτσι”.

»Όταν επήγεν η γιαγιά σου στον Άγιον Τάφο, έστειλα δώδεκα πουκάμισα και τρία κωνσταντινάτα⁷³, για να με βγάλη ένα σχωροχάρτι. Και διες, εσύ! Ίσα ίσα εκείνον τον μήνα που εγύρισεν η γιαγιά σου από τη Γερουσαλή⁷⁴ με το σχωροχάρτι, εκείνον τον μήνα εκοιλοπονούσα την Αννιώ.

»Κάθε λίγο και λιγάκι εφώναζα τη μανίτσα. “Έλα δα, κυρά, να διούμε· κορίτσι είναι;”

73. Παλιά χρυσά νομίσματα.

74. Ιερουσαλήμ.

»“Ναι, θυγατέρα”, έλεγεν η μαμή. “Κορίτσι. Δε βλέπεις; Δε σε χωρούν τα ρούχα σου!” Και να πια χαρά εγώ, σαν το άκουγα!

»Σαν εγεννήθηκε το παιδί και βγήκεν αληθινά κορίτσι, τότε πια ήρθεν η καρδιά μου στον τόπο της. Το ωνομάσαμεν Αννιώ, το ίδιο όνομα που είχε το σχωρεμένο, για να μην ποφαίνεται⁷⁵ πως μας λείπει κανείς από το σπίτι. “Ευχαριστώ σε, Θεέ μου!” έλεγα νύχτα και μέρα. “Ευχαριστώ σε η αμαρτωλή, που εσήκωσες την εντροπή και εξάλειψες την αμαρτία μου!”

»Και είχαμε πια την Αννιώ σαν τα μάτια μας. Και εξούλευες εσύ και έγινες του θανατά από τη ζούλια σου.

»Ο πατέρας σου σε έλεγε το αδικημένο του, γιατί σ' απόκοφα⁷⁶ πολύ νωρίς και μ' εμάλωνε καμιά φορά, γιατί σε παραμελούσα. Κι εμένα η καρδιά μου ερράγιζε, σαν σ' έβλεπα να χαλνάς. Μα έλα που δεν ημπορούσα ν' αφήσω την Αννιώ από τα χέρια μου! Εφοβούμην πως κάθε στιγμή μπορεί να της συμβή τίποτα. Και ο πατέρας σου, ο μακαρίτης, όσο και αν με μάλωνε κι εκείνος, την ήθελε πια να μη στάξη και την βρέξη!

»Μα εκείνο το ευλογημένο, όσο περισσότερα χάρδια, τόσο ολιγότερη υγεία. Έλεγες πως εμετάνιωσεν ο Θεός, γιατί μας το έδωκε. Εσείς ήσασθε κόκκινα κόκκινα και ζωηρά και σερπετά⁷⁷. Εκείνο ήσυχο και

75. Γίνεται αισθητό.

76. Σταμάτησα να σε θηλάζω.

77. Κινητικά.

σιγανό και αρρωστιάρικο! Όταν το έβλεπα έτσι χλομό χλομό, μου ήρχετο εις τον νου μου το πεθαμένο και η ιδέα πως εγώ το εθανάτωσα άρχισε να ξανακυριεύει μέσα μου. Ώσπου μίαν ημέρα απέθανε και το δεύτερο!

»Όποιος δεν το εδοκίμασε μοναχός του, παιδί μου, δεν ξεύρει τι πικρό ποτήρι ήταν εκείνο. Ελπίδα να κάνω άλλο κορίτσι δεν ήταν πλέον. Ο πατέρας σου είχ' αποθάνει. Αν δεν ευρίσκετο ένας γονιός να με χαρίση το κορίτσι του, ήθελα πάρω τα βουνά να φύγω.

»Αλήθεια που δεν εβγήκε καλόγνωμο. Μα όσο το είχα και το κήδενα⁷⁸ και το κανάκενα, θαρρούσα πως το είχα δικό μου, και ξεχνούσα κείνο πώχασα, κι ημέρωνα τη συνείδησή μου.

»Καθώς το λέγει ο λόγος, ξένο παιδί 'ναι παιδείη. Μα για μένα η παιδείη αυτή είναι παρηγοριά κι ελαφροσύνη. Γιατί όσο περισσότερο τυραννηθώ και χολοσκάσω, τόσο λιγότερο θα με παιδέηη ο Θεός για το παιδί που πλάκωσα.

»Γι' αυτό –να 'χης την ευχή μου– μη με γυρεύς τώρα να διώξω την Κατερινιώ για να πάρω ένα παιδί καλόγνωμο και προκομμένο».

«Όχι, όχι, μητέρα!» ανέκραξα διακόψας αυτήν ακρατήτως. «Δεν γυρεύω τίποτε. Ύστερα από όσα μ' αφηγήθης, σε ζητώ συγχώρηση διά την ασπλαγχνίαν μου. Σε υπόσχομαι ν' αγαπώ το Κατερινιώ σαν την αδελφή μου και να μην της είπω τίποτε πλέον, τίποτε δυσάρεστον».

78. Φρόντιζα.

«Έτσι να 'χης την ευχή του Χριστού και της Παναγίας!» είπε η μητέρα μου αναπνεύσασα. «Γιατί, βλέπεις, το πόνεσε η καρδιά μου το πολλακαμένο, και δεν θέλω να το κακολογούνε. Ξέρω κι εγώ, μαθές; Της τύχης ήτανε; Του Θεού ήτανε; Τόσο κακή και ανεπιδέξια που είναι... την πήρα στο λαιμό μου, ετελείωσε».

Η εκμυστήρευσις αυτή έκαμε βαθυτάτην επ' εμού εντύπωσιν. Τώρα μου ανοίγησαν οι οφθαλμοί και εκατάλαβα πολλές πράξεις της μητρός μου, αι οποίαι πότε μεν εφείνοντο ως δεισιδαιμονία, πότε δε ως αυτόχημα⁷⁹ μονομανίας αποτελέσματα. Το φοβερόν εκείνο δυστύχημα επηρέασε τόσον πολύ τον βίον της όλον, όσον μάλλον απλή και ενάρετος και θεοφοβούμενη ήτον η μητέρα μου. Η συναίσθησις του αμαρτήματος, η ηθική ανάγκη της εξαγνίσεως και το αδύνατον της εξαγνίσεως αυτού – τι φρικτή και αμείλικτος Κόλασις! Επί είκοσι οκτώ τώρα έτη βασανίζεται η τάλαινα γυνή, χωρίς να δυνηθή να κοιμίση τον έλεγχο της συνειδήσεώς της, ούτε εν ταις δυστυχίαις ούτε εν ταις ευτυχίαις της!

Αφ' ης στιγμής έμαθον την θλιβεράν της ιστορίαν, συνεκέντρωσα όλην μου την προσοχήν εις το πώς ν' ανακουφίσω την καρδίαν της, προσπαθών να παραστήσω εις αυτήν αφ' ενός μεν το απρομελέτητον και αβούλητον του αμαρτήματος, αφ' ετέρου δε την άκραν του Θεού ευσπλαγχνίαν, την δικαιοσύνην αυτού, ήτις

79. Εντελώς, ακριβώς.

δεν ανταποδίδει ίσα αντί ίσων, αλλά κρίνει κατά τους διαλογισμούς και τας προθέσεις μας. Και υπήρξε καιρός, καθ' ον επίστευον ότι αι προσπάθειαι μου δεν έμειναν ανεπιτυχείς.

Εν τούτοις, όταν μετά δύο ετών απουσίαν ήλθεν η μήτηρ μου να με ιδή εν Κωνσταντινουπόλει, εθεώρησα καλόν να κάμω υπέρ αυτής κάτι επιβλητικότερον.

Εξενιζόμενν τότε εν τω περιφανεστέρω της Πόλεως οίκω, εν ω έσχον αφορμήν να γνωρισθώ με τον Πατριάρχην Ιωακείμ τον δεύτερον. Ενώ μίαν ημέραν συνεβαδίζομεν μόνοι υπό τας αμφιλαφείς⁸⁰ του κήπου σκιάς, τω εξέθηκα την ιστορίαν⁸¹ κι επεκαλέσθην την επικουρίαν⁸² του. Το ύψιστον αυτού αξίωμα, το εξαίρετον κύρος μεθ' ου περιβάλλεται πάσα θρησκευτική του ρήτρα⁸³, έμελλεν αναμφιβόλως να εμπνεύση εις την μητέρα μου την πεποίθησιν της αφέσεως του κρίματός της. Ο αείμνηστος εκείνος γέρων, επαινέσας τον περί τα θρησκευτικά ζήλον μου, μοι υπεσχέθη την πρόθυμον σύμπραξίν του.

Ούτω λοιπόν ωδήγησα μετ' ολίγον την μητέρα μου εις το Πατριαρχείον, διά να εξομολογηθή εις την Παναγιότητά του.

Η εξομολόγησις διήρκεσε πολλήν ώραν και εκ των νευμάτων και των ρημάτων του Πατριάρχου εννόησα ότι εχρειάσθη να διαθέση όλην την δύναμιν της

80. Άφθονες.

81. Παρουσίασα την ιστορία με λεπτομέρειες.

82. Βοήθεια.

83. Θρησκευτικός κανόνας, λόγος με ισχύ νόμου.

απλής και ευλήπτου ρητορικής του, όπως επιφέρει το ποθητόν αποτέλεσμα.

Η χαρά μου ήταν απερίγραπτος. Η μήτηρ μου απεχαιρέτησε τον γεραρόν⁸⁴ Ποιμενάρχην μετ' ειλικρινούς ευγνωμοσύνης και εξήλθε των Πατριαρχείων τόσον ευχαριστημένη, τόσον ελαφρά, ως εάν ήρθη από της καρδίας αυτής μία μεγάλη μυλόπετρα.

Όταν εφθάσαμεν εις το κατάλυμά της, εξήγαγεν εκ του κόλπου της έναν σταυρόν, δώρον της Παναγιότητός του, τον εφίλησε και ήρχισε να τον περιεργάζεται, βυθιζομένη ολίγον κατ' ολίγον εις σκέψεις.

«Καλός άνθρωπος», τη είπον, «αυτός ο Πατριάρχης. Ορίστε! Τώρα πια πιστεύω ότι ήλθεν η καρδιά σου στον τόπο της».

Η μήτηρ μου δεν απεκρίθη.

«Δεν λέγεις τίποτε, μπτέρα;» την ηρώτησα μετά τινός δισταγμού.

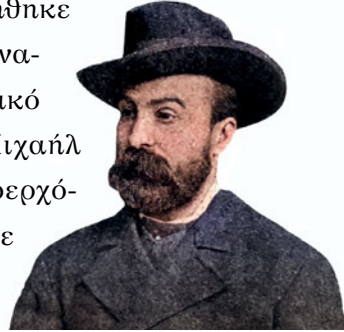
«Τι να σε πω, παιδί μου!» απάντησε τότε, σύννους καθώς ήταν. «Ο Πατριάρχης είναι σοφός και άγιος άνθρωπος. Γνωρίζει όλαις ταις βουλαίς και τα θελήματα του Θεού και συγχωρνά ταις αμαρτίαις όλου του κόσμου. Μα, τι να σε πω! Είναι καλόγερος. Δεν έκαμε παιδιά, για να μπορή να γνωρίση τι πράγμα είναι το να σκοτώση κανείς το ίδιο το παιδί του!»

Οι οφθαλμοί της επληρώθησαν δακρύων και εγώ εσιώπησα.

84. Αξιοσέβαστο.

Για τον συγγραφέα

Ο Γεώργιος Βιζυηνός γεννήθηκε το 1849 στη Βιζύη της Ανατολικής Θράκης. Το πραγματικό του όνομα ήταν Γεώργιος Μιχαήλ Σύρμας ή Μιχαηλίδης και προερχόταν από φτωχή οικογένεια. Σε ηλικία 10 ετών βρέθηκε στην Κωνσταντινούπολη για να

μάθει την τέχνη της ραπτικής κοντά σε έναν θείο του. Μετά τον θάνατο του θείου του επέστρεψε στο σχολείο. Το 1872 γράφτηκε στην περίφημη Θεολογική Σχολή της Χάλκης και το 1874 στη Φιλοσοφική Σχολή της Αθήνας. Αυτή την εποχή ξεκίνησε το ποιητικό του έργο. Το 1875 συνέχισε τις σπουδές του στη Γερμανία, ενώ το 1882 βρέθηκε στο Παρίσι. Εκεί ξεκίνησε το πεζογραφικό του έργο. Το 1892 νοσηλεύτηκε στο Δρομοκαΐτειο με ψυχική νόσο. Μετά από τέσσερα χρόνια εγκλεισμού, έφυγε από τη ζωή στις 15 Απριλίου 1896.

Τα σπουδαιότερα διηγήματά του είναι: *Το αμάρτημα της μπρός μου* (1883), *Ποίος ήταν ο φονεύς του αδελφού μου* (1883), *Μεταξύ Πειραιώς και Νεαπόλεως* (1883), *Αι συνέπειαι της παλαιάς ιστορίας* (1884), *Το μόνον της ζωής του ταξίδιον* (1884), *Μοσκόβ Σελήμ* (1895).

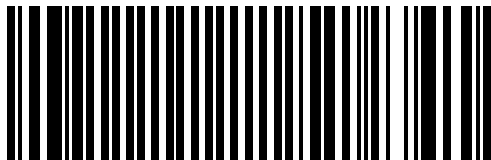
Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία.

Το παρόν βιβλίο σύμφωνα με τις Υπουργικές Αποφάσεις 142611/ΓΔ4 – 28/11/2024 και 145275/ΓΔ4 – 04/12/2024 θα διανεμηθεί δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία της χώρας.

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, άνευ γραπτής άδειας σύμφωνα με τη νομοθεσία περί προστασίας πνευματικών δικαιωμάτων.

Κωδικός Βιβλίου: 0-22-0296
ISBN 978-960-06-6507-9

(01) 000000 0 22 0296 9